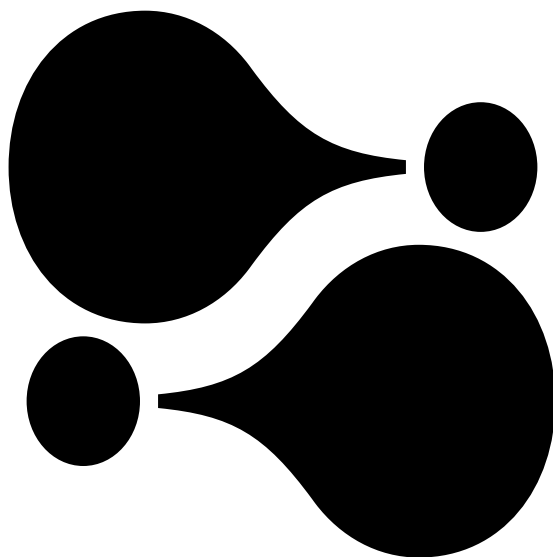

El periodisme en temps de violència

Un matí amb
Patricia Evangelista

Propostes per treballar a l'aula

Índex

Sobre Patricia Evangelista	3
<i>Some People Need Killing</i>	4
De la colonització a l'era Duterte: evolució política de les Filipines	5
Activitat 1. Una periodista de situacions de trauma	6
Activitat 2. La recerca científica i la curiositat humana	8
Referències	11

Sobre Patricia Evangelista

Patricia Evangelista

Patricia Evangelista (Manila, 1985) és una periodista, investigadora i documentalista filipina. Centra la seva feina en les vivències traumàtiques de la població en contextos de conflictes armats, catàstrofes naturals i la lluita pels drets humans.

Durant set anys va ser reportera de Rappler, agència de notícies independent filipina fundada per Maria Ressa, per a la qual va dur a terme i produir una sèrie de reportatges multimèdia i la sèrie *Impunitat*, sobre la guerra contra les drogues que va impulsar el president Rodrigo Duterte. Aquesta sèrie va rebre el Premi de Premsa de Drets Humans, tres premis de la Societat d'Editors d'Àsia i va ser finalista del Premi Osborn Elliott de Periodisme.

També ha estat guardonada amb el Premi Kate Webb de periodisme excepcional en condicions de perill, i ha estat beneficiària de les beques de l'ASU Future Security, la Civitella Ranieri Foundation, el Dart Center for Journalism and Trauma i el Logan Nonfiction Program.

Some People Need Killing

En el seu llibre *Some People Need Killing: A Memoir of Murder in My Country* (Random House, 2023), que es publicarà pròximament en català a l'editorial Comanegra, Patricia Evangelista relata amb detall la seva meticulosa recerca sobre els assassinats extrajudicials que es van dur a terme entre el 2016 i el 2022 sota el mandat del president filipí Rodrigo Duterte.

La guerra contra les drogues de Rodrigo Duterte:

Durant sis anys la periodista va documentar cas a cas els homicidis sistematitzats pel govern de Rodrigo Duterte sota el pretext de la guerra contra les drogues. En els anys que va durar la seva presidència, Duterte va ordenar a la policia i va encoratjar els ciutadans a matar tothom que pogués ser narcotraficant, consumidor o drogodependent, al·legant una lluita contra el crim. Com a resultat, milers de persones van ser executades indiscriminadament, entre les quals opositors polítics. Actualment Rodrigo Duterte ha estat arrestat per crims contra la humanitat.

De la colonització a l'era Duterte: evolució política de les Filipines

COLONITZACIÓ ESPANYOLA

Espanya governa les Filipines durant més de 300 anys, imposant el catolicisme, una estructura autoritària i una elit hispanitzada exclosa del poder real. L'explotació i la marginació fomenten el nacionalisme filipí.

1565-1898

"TUTELA DEMOCRÀTICA" COLONIAL DELS ESTATS UNITS

Després de la Guerra Hispano-estatunidenca, Filipines passa a ser colònia dels EUA, que introdueixen institucions polítiques i llibertats modernes —eleccions, un parlament, premsa lliure, educació laica— però sempre sota supervisió colonial. Es consolida un sistema polític basat en el clientelisme i el caciquisme. Durant la Segona Guerra Mundial, el país va ser ocupat pel Japó breument.

1898-1946

INDEPENDÈNCIA

Les Filipines van obtenir la independència dels EUA, establint una república democràtica.

1946

DICTADURA DE FERDINAND MARCOS

Marcos imposa la llei marcial el 1972, limitant les llibertats civils i perpetuant-se en el poder fins a la seva deposició el 1986. La Revolució del Poder Popular, una sèrie de manifestacions populars en les Filipines entre 1983 i 1986, provoca el restabliment de la democràcia.

1965-1986

RESTAURACIÓ DEMOCRÀTICA

Es restableix la democràcia amb Corazón Aquino com a presidenta. Tot i la recuperació de les llibertats civils, continuen la corrupció, el clientelisme i la violència política. Els intents de cop d'estat, els conflictes armats amb grups rebels i el domini de les dinasties polítiques dificulten l'estabilitat política.

1986-2016

EL REGNAT DEL TERROR DE RODRIGO DUTERTE

Ascens de Rodrigo Duterte: Alcalde de Davao durant dues dècades, arriba a la presidència. La seva brutalitat i retòrica populista —que inspiren el sobrenom de *El Castigador*, amb frases com "El que vull és infondre por"— el catapulten fins a la presidència el 2016.

Autoritarisme i repressió de la premsa: Duterte debilita la democràcia: sotmet la justícia, manipula el parlament i ataca la premsa independent. Mitjans crítics com Rappler i ABS-CBN pateixen persecució política i censura.

2016-2022

DETENCIÓ DE RODRIGO DUTERTE

L'expresident Duterte és arrestat a Manila per ordre del Tribunal Penal Internacional, acusat de crims contra la humanitat en relació amb la seva sagnant "guerra contra les drogues". L'arrest marca un precedent en la rendició de comptes per abusos comesos per líders autoritaris.

11/03/2025

Activitat 1

Una periodista de situacions de trauma

Llegeix aquests fragments de la conversa entre la periodista Patricia Evangelista i el també reporter Patrick Radden Keefe, que va tenir lloc al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona en el context del Dia Orwell i titulada “Informar sobre un regnat de terror”.¹ Després, contesta a les preguntes que trobaràs a continuació.

1

Fragments transcrits i adaptats per a la lectura a partir de la conversa enregistrada entre Patricia Evangelista i Patrick Radden Keefe, disponible en vídeo al [web](#) del CCCB.

No coneixia el terme de “periodista de situacions de trauma” abans de conèixer la teva feina. Què és una periodista de situacions de trauma?

És un plaer ser aquí [a Barcelona] en presència de tots els meus colonitzadors. S’havia de dir.

Sí, soc una periodista de situacions de trauma. Fa molt de temps, no sabia que se’n deia així, però sembla una forma adequada d’explicar que vaig a llocs on la gent mor. [...] El terme trauma és molt amorf i molt general, però el que vol dir és que a algunes persones els passen coses fora de la realitat habitual. Pot ser un terratrèmol, una catàstrofe o l’infart de miocardi d’un cosí o d’un tiet. No cal que sigui una activitat criminal ni res ominós, simplement ha de sacsejar el seu univers. El periodisme sobre el trauma o sobre els traumatismes no busca retraumatitzar la persona que ha patit una situació horrible, sinó que més aviat intenta entendre la situació, les causes, l’impacte i les conseqüències, sense fer-li més mal.

Et faré una pregunta que segur que t’han fet i que molta gent del públic es deu estar fent. Com ho vius? Ets una periodista de situacions de trauma, has vist moltes coses. Jo no tinc ni una mínima part de l’experiència que tens tu, però sí que he estat amb persones que han perdut éssers estimats en situacions de violència, i això m’acompanya, em persegueix. Anys després, hi continuo somiant. En el teu cas, em pregunto com ho gestionas i durant quant de temps ho pots assumir.

No acceptaràs que digui “bevent whisky” com a resposta, oi? [...] No, la resposta real és que totes aquestes històries ens les enduem a casa. No som gravadores. No podem esborrar-les, conviuen amb nosaltres,

ens persegueixen a les tres de la matinada. I llavors ens preguntem una vegada i una altra si hem fet el correcte, si hem fet honor a la història, si hem escrit bé la frase, si algú que ens ha trucat des d'un número ocult a la una del migdia ens truca per dir-nos: "Algú ha mort per culpa teva". Això no s'acaba mai.

El que sí que puc dir és que ajuda tenir una comunitat, una tribu de persones que saben el que fas i que no et pregunten per què ho fas, perquè fan el mateix que tu. Durant la guerra contra les drogues, comptava amb aquestes persones, aquesta tribu amb qui cada dia era allà, al costat dels morts. I també m'ajuda recordar que no m'ha passat a mi, que [el fet traumàtic] li ha passat a altres persones. Llavors, sembla injust sentir-se traumatitzat quan només ho has vist, mentre que els altres ho han patit directament.

Preguntes:

1. Pensa en situacions recents que creus que es poden considerar traumes col·lectius (locals, nacionals o d'altres llocs del món). Després, explica amb les teves paraules i fent referència al text quina relació hi pot haver entre aquestes situacions i el tipus de periodisme que fa Patricia Evangelista.
2. Fes una recerca en línia d'algun trauma col·lectiu. Com s'ha explicat o s'està explicant als mitjans de comunicació?
3. En situacions de guerra i violència, com les que s'estan vivint a Ucraïna o a Gaza, moltes de les imatges i relats que ens arriben ho fan a través de persones anònimes amb un telèfon mòbil.
 - a. Què creus que pot aportar el periodisme que va més enllà dels relats immediats d'usuaris de xarxes socials? Creus que aquests dos tipus de relat –el testimoni directe i el treball periodístic d'investigació– són complementaris?
 - b. Per què creus que el periodisme esdevé un objectiu en contextos de guerra? En quin sentit pot suposar una amenaça?

Per anar més lluny: periodisme i trauma.

4. Visiona el documental *Reporteros y trauma* i compara-ho amb el que explica Evangelista. Quins punts en comú trobes entre els periodistes que hi apareixen i el testimoni d'Evangelista? Creus que hi ha diferències en la manera com afronten el trauma? Per què?

Activitat 2

La importància del periodisme d'investigació

2

Fragments transcrits i adaptats per a la lectura a partir de la conversa enregistrada entre Patricia Evangelista i Patrick Radden Keefe, disponible en vídeo al [web](#) del CCCB.

Llegeix aquests fragments de la conversa entre Patricia Evangelista i Patrick Radden Keefe,² on parlen sobre l'escriptura periodística, la veritat i les emocions que desperten les notícies en els lectors. Després, respon les preguntes que trobaràs a continuació.

En el teu llibre dius que el periodisme és “un acte de fe”. Parla'ns d'això.

No crec en el periodisme objectiu. No puc ser neutral, però sí mantenir un equilibri. Jo explico els fets. No va ser fins al moment de la guerra contra el narcotràfic que vaig entendre què volia dir tot això. Quan vivia al camp, vaig començar a veure que la gent celebrava coses terribles. Un dia el president es va despertar amb 32 morts que els seus policies havien assassinat i va dir: “Això és preciós, haurien de morir més persones”.

Quan ets periodista en un país així, has de decidir quines històries cobreixes. Cobrir la guerra contra les drogues en un lloc on això es considera ordinari és una tria. I per mi també implicava cert dany moral. Abans de Duterte, quan cobria les massacres, les catàstrofes, els assassinats, pensava que tot el meu país considerava que aquests fets eren terribles. I jo ho explicava perquè no tornessin a passar. Però quan va començar la guerra contra les drogues, em vaig trobar escrivint per a persones que potser celebrarien les coses terribles sobre les quals informava. Ser periodista és un acte de fe perquè esperes que les persones que et llegiran pensaran de manera similar a tu. Potser no estaran d'acord amb qui ha estat l'assassí, però sí que consideraran que el que estàs explicant és horrible. Jo no crec en gaires coses, però sí que crec en el periodisme. I seguia escrivint mantenint la fe que alguna persona em llegiria i pensaria: “Això és terrible”.

[...]

Fent la feina que faig, no pots tenir esperança. Tires endavant rebaixant les expectatives. Escris la història, publiques el llibre. Però no pots pensar que això canviarà el món o salvarà vides, perquè si

la teva idea d'èxit és aquesta, tard o d'hora hauràs de deixar de ser periodista. La meva feina, al final, es redueix a deixar constància. A assegurar-me que, quan un dia algú necessiti tenir constància del que ha passat, hi pugui tenir accés. A posar les paraules sobre el paper i dir: "Això és el que va passar".

No tinc l'esperança que el món canviï. Però, de vegades, sí que passen coses bones. Fa un mes era a Manila en la meva primera gira de presentació del llibre. La gent venia a demanar-me una signatura, però no volien la dedicatòria al seu nom, sinó en el de les persones mortes: els seus germans, pares, cosins. Em deien que ho feien perquè els morts encara poden lluitar. [...]

Vaig rebre un missatge d'una persona que em parlava d'un club de lectura en línia. Era un jove que explicava que havia intentat llegir el meu llibre, però que li havia costat perquè ho havia viscut en primera persona. Havien disparat al seu pare davant de casa seva: ell va sortir i se'l va trobar sobre un bassal de sang. [...] Va netejar aquella sang i mai més va parlar d'allò. No podia explicar que havien matat el seu pare, perquè aleshores li dirien que era un addicte a les drogues o un traficant. Però després va llegir el llibre. I va entendre que podia explicar la seva història perquè d'altres també ho estaven fent. I algú que l'havia llegit li va dir: "Això és terrible". Al final, va dir que volia escriure un capítol addicional per al meu llibre, que hi afegiria la història del seu pare.

[...]

No aspiro a canviar vides. Només aspiro que això sigui important per a les persones de les quals explico la història.

[...]

Les Filipines són un cas extrem, perquè tenim aquest home [Rodrigo Duterte] que deia: "Mateu-los", i la gent moria. Però està passant a tot el món, a llocs on hi ha homes carismàtics que saben com explicar una història. Les Filipines són un avís del que passa quan apareixen dictadors i els deixem manar.

—

Preguntes:

1. Per què Evangelista dona tanta importància al fet de “deixar constància”, de crear un registre dels fets? Quina funció política té aquest gest en societats marcades per la violència?
2. Evangelista rep una carta d'un jove que va perdre el seu pare, acusat de traficant, i que, gràcies al seu llibre, entén que també pot explicar la seva història. Quina importància creus que té per a les víctimes veure reflectida la pròpia experiència en un relat d'injustícia col·lectiva? De quina manera aquests relats poden fer que “els morts segueixin lluitant”?
3. Llegeix aquest [article](#) del *Diari Ara* sobre l'arrest de Rodrigo Duterte per crims contra la humanitat. Com creus que la feina de Patricia Evangelista hi ha contribuït?

Referències

- Carey, Catherine (11/03/2025). “Detingut l'expresident filipí Rodrigo Duterte per crims contra la humanitat”. *Diari Ara*. Disponible en línia.
- CCCB (2024). *Patricia Evangelista i Patrick Radden Keefe: informar sobre un regnat del terror*. Disponible en [línia](#).
- Curato, Nicole (22/01/2021). “Democratic expressions amidst fragile institutions: Possibilities for reform in Duterte's Philippines”. *Brookings Institution*. Disponible en [línia](#).
- Evangelista, Patricia (2023). *Some People Need Killing: A Memoir of Murder in my Country*. Random House.
- McLeod, Brett. *Reporteros y traumas* [Documental]. Dart Centre for Journalism and Trauma. Disponible en [línia](#).
- Skrabania, Jerzy (2021). “The Philippines under the Spanish and American Colonisation (1565-1912). A historical-political-religious development”. *NURT SVD*, 149(1), 43-69. Disponible en [línia](#).

